

Antikexperten Joakim Bengtsson:

”Att man kan gilla nåt är en bra start!”

När antikprofilen Joakim Bengtsson blev ny expert i SVT:s Antikrundan ville han gärna se och prata om mer ”vanliga” föremål. Inte nödvändigtvis det mest exklusiva utan sådana som många känner igen, har minnen kring och därför också har frågor om.

Joakim Bengtsson gjorde sig tidigt känd som kunnig samlare av Höganäskeramik, det gamla bruksgodset från Höganäbolaget. I hans privata förråd i 1700-talshuset i Landskrona dignar hyllorna av vardagens antikviteter. Här finns tåliga och starka saltglaserade krukor och kärl i olika bruna nyanser men också många exempel på det lättsammare och dekorativa, mjukt gula lergodset. Många av krukorna liknar varandra men tittar man noga upptäcker man att de faktiskt kommer från flera fabriker.

– Höganäs var ju inte först. Helsingborgs Stenkärlsfabrik är äldre, säger Joakim. Helsingborgsfabriken grundades 1798, stengodsfabriken i Höganäs först 1835. Det mjukare lergodset kom i produktion i Höganäs från 1832. Dessutom byggdes stora saltugnar i Raus och Wallåkra strax söder om Helsingborg – och här pågår produktionen alltjämt. Wallåkra Stenkärlsfabrik kunde mura en ny stenugn för några år sedan, och den eldas precis som tidigare med stenkol. Även i Höganäs och Raus bränner man fortfarande saltglaserade kärl med klassiska former.

Känt & okänt

I Joakim Bengtssons samlingar finns också lite ovanligare exempel på stenkärl från Ystad.

– Det är inte lika allmänt känt att man haft tillverkning av saltglaserat i Ystad, berättar Joakim. Men historiskt hänger den också samman med nordvästra Skåne. När Helsingborgsfabriken lades ner flyttade nämligen arrendatorn Anders Theodor Andersson till Ystad och startade tillverkning där i stället.

Kan man se skillnad på kärlden utan att titta på stämplarna?

– Ofta går det att hitta kännetecken som är typiska. Titta på hänklarna på den här krukans till exempel, visar Joakim.

Han lyfter fram en kruka där hänklarnas fästen har formats som platta små tassar.

– ”Kattfotsöronen” hittar man bara på kärl från Ystad.

Även glasyrerna kan skvallra om ålder och ursprung. Trots att råvarorna har varit likartade eller till och med desamma är det många parametrar som påverkar resultatet. Det är ett levande hantverk.

Fabrikerna kunde också bli något av specialister.

– Raus stenkärlsfabrik ligger nära fiskeläget Råå. Där landade man torsk. Och till torsk vill man ha skånsk senap. Därför blev fabriken i Raus känd för sina senapsskålar!

Förvara, bereda & servera

I alla de skånska fabrikerna har det tillverkats bruksföremål med alla möjliga användningsområden, allt från apotekskärl och hushållsföremål till prydnadsting och leksaker. Mycket har passerat genom Joakim Bengtssons samlingar.

Hur blir man samlare egentligen?

– Att man kan gilla något är en bra start! När jag var liten älskade jag guldkantade Rosenthalkoppar dekorerade med rokokopar. Sansoussi hette servisen. Knappast något jag skulle titta efter i dag. Men väljer man kaffekopp enbart utifrån att den är praktisk att dricka ur kommer man nog inte så långt. Numera är det ändå inte så ofta som Joakims samlingar av nordvästskånsk keramik utökas.

– Det ska vara något mycket speciellt i så fall...

Som den lilla smörpressen i gult lergods som formar den en gång så dyrbara smörklicken till en rund liten puck med mönster av en tistel.

Den delikata smörformen hör till de föremål som nu visas på Keramiskt Center i Höganäs. Till utställningen har föremålen ur Joakim Bengtssons samlingar valts ut på ett enda stort och trevligt tema, nämligen mat! Och trots att keramiken begränsar sig till enbart de skånska fabrikerna är ämnet mycket brett.

Produktionen har varit uppdriven och variationsrik, och här finns mängder av roliga och vackra saker. Föremålen presenteras därför i tre delar under rubrikerna Förvara! Bereda! Servera!

Intervjun är gjord av antikjournalisten Christine Hansson. Materialet är fritt att använda i samband med utställningen.